

TÜRK CEZA KANUNU'NDA ÇOCUK DÜŞÜRTME VE DÜŞÜRME SUÇU

ILLEGAL ABORTION AND MISCARRIAGE CRIME IN TURKISH PENAL CODE

Cengiz Topel ÇİFTÇİOĞLU*

Özet: 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun İkinci Kitabının "Kişilere Karşı Suçlar" başlıklı İkinci Kısımının "Çocuk Düşürtme, Düşürme veya Kısırlaştırma" başlıklı Beşinci Bölümünde düzenlenen "Çocuk Düşürtme ve Düşürme" suçu, öncelikle rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten kişiyle (m.99/1), tıbbi zorunluluk bulunmadığı hâlde rızaya dayalı olsa bile gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten kişiyi (m.99/2); daha sonra da gebelik süresi on haftadan fazla olan ve çocuğunu isteyerek düşüren kadını (m.100/1) cezalandırmaktadır. Ancak, kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, yirmi haftayı aşmayan gebeliğin, kadının rızasıyla, uzman hekimler tarafından ve hastane ortamında sona erdirilmesinin cezalandırılmayacağı hükmü (m.99/6) de getirilmiştir.

Çocuk düşürtme ve düşürme suçu, öncelikle, ana rahmine yerleşmiş cenin yaşama hakkını korumayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte, bu suçlarda, kadının vücut dokunulmazlığı ve kendi geleceğini tayin etme hakkı da korunmaktadır. Cenin, doğana kadar kadından bağımsız değildir. Bu nedenle, ceninin yaşama hakkıyla, kadının vücut dokunulmazlığı üzerindeki tasarruf etme ve kendi geleceğini tayin etme haklarının çatışması söz konusu olmaktadır. Tüm hukuk sistemlerinde ceninin yaşama hakkı ile kadının gebelik ve anneliğe ilişkin tercihi arasında adil bir denge kurmak zorunluluğu ile karşılaşmıştır.

Bu çalışmada, Türk Ceza Kanunu'nda düzenlenen çocuk düşürtme ve düşürme suçları ele alınarak incelenmiş, suçun tarihsel gelişimi ve etik ve dini boyutu ile kanuni unsurları üzerinde ayrıntılı olarak durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Düşürtme, Çocuk Düşürme, Cenin, Gebeliğin Sonlandırılması, Yaşama Hakkı

* Dr. Öğr. Üyesi, Nuh Naci Yazgan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, drcengiztopelciftcioglu@gmail.com, ORCID: 0009-0008-1956-6924, Makalenin Gönderim Tarihi: 12.04.2024, Kabul Tarihi: 23.05.2024

Abstract: The crime of “Abortion and Miscarriage”, which is regulated in the fifth chapter titled “Abortion, Miscarriage or Sterilization” of the second part of the second book titled “Crimes Against Persons” of the second book of the Turkish Penal Code No. 5237, is primarily penalizes the person who causes a woman to miscarry her child without her consent (art. 99/1), as well as the person who performs an abortion on a woman with her consent when there is no medical necessity and the pregnancy period exceeds ten weeks (art. 99/2). It also penalizes the woman who voluntarily miscarries her child when the pregnancy period is more than ten weeks (art. 100/1). However, it also provides that if a woman becomes pregnant as a result of a crime of which she is the victim, the termination of the pregnancy, which does not exceed twenty weeks, with the consent of the woman, by specialist physicians and in a hospital environment, will not be punished (art. 99/6).

The crime of abortion and miscarriage primarily aims to protect the right to life of the fetus settled in the mother’s womb. However, in these crimes, women’s physical immunity and their right to self-determination are also protected. The fetus is not independent from the woman until it is born. For this reason, there is a conflict between the fetus’s right to life and the woman’s right to dispose of her bodily immunity and her right to self-determination. In all legal systems, the necessity of establishing a fair balance between the fetus’s right to life and the woman’s choice regarding pregnancy and motherhood has been encountered.

In this study, the crimes of abortion and miscarriage regulated in the Turkish Penal Code were examined and the historical development of these crimes, their ethical and religious dimensions, and their legal elements were emphasized in detail.

Keywords: Abortion, Miscarriage, Fetus, Termination of Pregnancy, Right to Life

GİRİŞ

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun (TCK) “Kişilere Karşı Suçlar” başlıklı kısmı altında çocuk düşürtme (m.99) ve çocuk düşürme (m.100) suçları düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu suçlar 765 sayılı eski TCK’nın 468 ilâ 470. maddelerinde cezai yaptırıma bağlanmıştır. Eski TCK’daki bu hükümler 1933, 1936, 1953, 1965 yıllarında değiştirilmiştir.¹ Nihayet 24.05.1983 tarihli ve 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun (NPHK) çıkarılmıştır. NPHK’nın, 5237 sayılı yeni TCK ile yürürlükten kaldırılan 765 sayılı eski TCK’da değişiklik yapan hükümleri dışındaki

¹ Salih Oktar, Türk Ceza Kanunu’nda Çocuk Düşürtme ve Çocuk Düşürme Suçları (TCK m.99-100), 1. Baskı, Oniki Levha Yayınları, Ankara, 2016, s.1-3.

diğer hükümleri halen yürürlükte dir.² NPHK'nın 2. maddesinde, nüfus planlaması "fertlerin istedikleri sayıda ve istedikleri zaman çocuk sahibi olmaları" olarak tanımlanmıştır. NPHK, gebeliğin önlenmesi ve gebeliğin sona erdirilmesine ilişkin esasları düzenlemiş olup, gebeliğin hukuka uygun surette sona erdirilmesinin şartları ve yöntemini de belirlemiştir.³

Çocuk düşürtme ve düşürme suçları, özellikle son zamanlarda kürtaja ilişkin tartışmalarla gündeme taşınmış ve toplumun geniş kesimlerinin ilgi odağı haline gelmiştir. Bu kapsamda, yürürlükteki mevzuat hükümlerinin hukuki değerlendirmesinin ötesinde; sosyal, siyasal, ekonomik, dini, ahlaki ve diğer pek çok perspektiften tartışılmıştır.⁴

NPHK'nın 5. maddesinin birinci fıkrasında, "gebeliğin onuncu haftası doluncaya kadar annenin sağlığı açısından tıbbi sakınca olmadığı takdirde istek üzerine rahim tahliye edilir" hükmüne yer verilmiştir. Ancak, aynı maddenin ikinci ve beşinci fıkralarında ise, "gebelik süresi, on haftadan fazla olduğu takdirde tıbbi gereklilikle rahmin tahliye edileceği" belirtilmiştir. Kanun'un gebeliğin hukuka uygun surette sona erdirilmesine ilişkin bu düzenlemesi, "süre modeli" ve "tıbbi endikasyon (tıbbi gereklilik)" modeli olarak anılmaktadır.⁵ Bu duruma, 5237 sayılı TCK'nın bu suçlara ilişkin düzenlemesiyle "kriminal endikasyon" da eklenmiştir.⁶

Çocuk düşürtme suçu ile çocuk düşürme suçunun ele alındığı bu çalışmada, gereksiz tekrarlardan kaçınmak amacıyla, çocuk düşürtme ve çocuk düşürme suçu, aynı başlık altında ve birbirine paralel olarak anlatılmıştır.⁷

² Ahmet Osta, Çocuk Düşürtme Suçu: TCK m. 99, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2022, s.15-17; Oktar, s.1-2.

³ Serap Keskin Kızıroğlu, "Türk Ceza Hukukunda Çocuk Düşürtme, Çocuk Düşürme ve Kısırlaştırma Suçları", *MÜHFHA Dergisi*, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Y.2013, C.19, S.2, s.166; Hüseyin Ertuğrul, "Türk Ceza Kanunu'nda Çocuk Düşürme Suçu", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.6, S.2, Temmuz 2016, s.362.

⁴ Candan Yılmaz, Çocuk Düşürtme ve Düşürme Suçları (TCK m. 99-100), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019, s.26-28.

⁵ Yılmaz, s.33-38.

⁶ Yılmaz, s.40.

⁷ Bu makale, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uygun olarak yazılmıştır.

I- SUÇA İLİŞKİN TEMEL KAVRAM VE İLKELER İLE SUÇUN TARİHÇESİ, ETİK VE DİNİ BOYUTU

A. Suça İlişkin Temel Kavram ve İlkeler

1. Çocuk Düşürtme ve Düşürme Kavramı

5237 sayılı yeni TCK, çocuk düşürtme (m.99) ve çocuk düşürme (m.100) suçunu ana hatlarıyla 765 sayılı eski TCK'daki gibi düzenlemiş bulunmaktadır. Bu suçlar günlük dilde ve öğretilerde geniş anlamda çocuk düşürme kavramı olarak anılmaktadır.⁸

TCK'da m.99 ve m.100'de her ne kadar suçun konusu olarak çocuktan söz edilmiş ve anılan maddelerde çocuk düşürtme ve çocuk düşürme ifadelerine yer verilmiş ise de bu suçlar bakımından "çocuk" kavramı cenini ifade etmektedir.⁹ Cenin kavramı da döllenmiş yumurtanın ana rahmine yerleşmesinden doğumuna kadar gelişim sürecindeki insan oluşumunu ifade eder.¹⁰ TCK'nın 6. maddesinde de çocuk kavramı "henüz 18 yaşını doldurmamış kişi" olarak tanımlanmıştır. Ayrıca, çocuk öldürme suçu da kasten insan öldürme suçunun nitelikli hali olarak TCK m.82/1-e'de düzenlenmiştir. Hem TCK'nın çocuğa ilişkin tanımı hem de çocuk öldürme suçunda "çocuk" kavramının "doğmuş çocuğu" ifade etmesi sebebiyle, çocuk düşürtme ve düşürme suçunda ifade edilen çocuk kavramı ana rahmine yerleşmiş ancak henüz doğmamış çocuğa işaret etmektedir.¹¹

TCK, çocuk düşürtme ve çocuk düşürme suçları deyimini kullanarak, suçları failine ve işleniş şekline göre ayrı suç tipleri olarak düzenlemiş ve aralarındaki farkı düşürtmek ve düşürmek olarak belirtmiştir. Ayrıca, düzenlemedeki, çocuk düşürtme ve çocuk düşürme fiilleri; iradi olarak işlenmesi ve düşük fiilinin kendiliğinden veya istenmeksizin gerçekleşmesi sebebiyle suç kapsamının dışında bırakılmış olması bakımından, bir haksızlık değer yargısını da içermektedir. TCK'da çocuk düşürtme veya çocuk düşürme, ana rahmindeki ceninin doğal

⁸ Eralp Özgen, Çocuk Düşürme, Türk Hukuku ve Toplumunu Üzerine İncelemeler, Türkiye Kalkınma Vakfı Yayınları No.1, Sevinç Basımevi, Ankara, 1974, s.471.

⁹ Oktar, s.5-7.

¹⁰ Yılmaz, s.3-4.

¹¹ Ertuğrul, Çocuk Düşürme, s.371-372.

gelişimine müdahale edilerek, kasten ana rahminde öldürülmesi ya da ceninin ölümüne sebebiyet vermek amacıyla vaktinden önce rahimden tahliyesini ifade etmektedir. Öğretide bu suçlar “cenini öldürme”, “çocuk düşürme” suçları veya kadının rızasıyla çocuğunu düşürtmesi halinde de “çocuk aldırma” olarak anılmaktadır.¹²

Nihayet, İslam Hukukunda çocuk düşürtme ve çocuk düşürme fiillerine “iskat-ı cenin” denilmekte iken Batı Hukukunda ise Latince olarak “abortus criminalis” denilmiştir.¹³

2. Cenin, Fetüs ve Embriyo Kavramları

Cenin ve embriyo kavramları mevzuatta açık bir tanıma kavuşturulmamıştır; ancak, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu (TMK) ile kanuni koruma altına alınmıştır. Buna göre, TMK m. 28’de çocuğun, tam ve sağ doğmak şartıyla ana rahmine düştüğü andan itibaren hak ehliyetini kazanacağına işaret edilmiştir.¹⁴ Arapça “gizlemek, saklamak, gizli olmak” anlamına gelen ve “cenne” kökünden türeyen cenin kavramı,¹⁵ döllenmiş yumurtanın ana rahmine yerleşmesinden doğumuna kadar ki sürecin tamamını niteleyen genel ve yaygın bir deyim ifade eder.¹⁶ Bu kavram bazı kaynaklarda “muhtemel birey” olarak da nitelendirilmiştir.¹⁷ Cenin, ana rahmindeki gelişim aşamalarına göre bir çok isim almaktadır. Buna göre, döllenmiş yumurta “zigot”, fallop kanalından rahme ulaşan hücre kümesi “blastocyte”, bu aşamadan sekizinci haftaya kadar olan dönem “embriyo” ve sekizinci haftadan sonrası ise “fetüs” olarak adlandırılır.¹⁸ TCK bu aşamalardaki kavramlar üzerinde

¹² Yılmaz, s.8.

¹³ Oktar, s.6-8.

¹⁴ Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay Özdemir, *Kişiler Hukuku*, 10. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2010, s.19; Muhammet Hamza Muş, *Türk Ceza Kanunu’nda Çocuk Düşürtme Suçu*, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018, s.20-21.

¹⁵ Recep Doğan, “Kadının Üreme Hakkı, Kürtaj, Çocuk Düşürtme ve Düşürtme Suçları”, *TBB Dergisi*, 2016 (127), s.74.

¹⁶ Burcu Dönmez, “TCK’da Çocuk Düşürtme Suçu Mukayeseli Hukuk ve AİHM’nin Bakış Açısıyla Ceninin Yaşama Hakkının Sınırlandırılması Tahlili”, *DEÜHF Dergisi*, İzmir 2007, C.9, S.2, s.104.

¹⁷ Cengiz Topel Çiftcioğlu, “Yaşama Hakkı”, *TBB Dergisi*, 2012 (103), s.162; Yılmaz, s.4.

¹⁸ Rani Kumar, *Textbook of Human Embryology*, International Publishing House, New Delhi, 2008, s.25.

durmamış, doğrudan cenini esas alarak ceninlik döneminin başlangıcı ve sona ermesi üzerinde durmuştur. Buna karşın, Kanun'da bu döneme ilişkin açık bir tanım da yapılmamıştır.

Öte yandan, ceninin hukuki statüsü de tartışmalıdır. Bu kapsamda, öğretide, ceninin hukukun öznesi olup olmadığı üzerinde durulmaktadır. Öğretide bir görüş, cenin ile doğmuş kişi arasında mutlak bir fark bulunduğunu kabul etmekte, buna göre, cenini bir eşya gibi ya da gebe kadının bir parçası olarak görmekte, ancak müstakbel bir insan olarak görmemektedir. Bu bakımdan, ceninin hak sahibi olamayacağını, başka şeylere ya da gebe kadının vücudunun diğer organlarına ilişkin hukuki düzenlemelere tabi tutularak hakların nesnesi haline getirilmesi gerektiğini savunmaktadır.¹⁹ Buna karşın, öğretide ikinci bir görüş de cenin ile doğmuş kişiyi mutlak surette eşit tutarak ceninin kişisel ve devredilmez haklara sahip olduğunu kabul etmektedir.²⁰ Nihayet öğretide bu iki görüşü birleştiren üçüncü görüş de ceninle doğmuş kişi arasında bir farklılık gözetmekle birlikte cenini insan varlığına dahil etmekte, ancak doğum anına kadar insan ya da kişi olarak kabul etmemektedir. Bu görüşe göre cenin, hukukun nesnesi değil, öznesi olarak kabul edilmelidir. Buna karşın, cenin, doğmuş kişiye göre daha az hukuki korumadan yararlanmalıdır.²¹ Kanımızca, öğretideki her iki görüşü birleştiren bu üçüncü görüş, daha isabetli görünmektedir.

Ceninin kişilik haklarına sahip olup olmadığı konusunda, 1982 Anayasası'nda açık bir hüküm bulunmamaktadır; zira Anayasa'da temel hak ve özgürlükler düzenlenirken "herkes" ibaresi kullanılmaktadır. Bu ibarenin cenini kapsayıp kapsamadığı ise belirtilmemiştir.²²

Öte yandan, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 2. maddesinde düzenlenen yaşama hakkından da "herkesin" yararlanacağına işaret edilmiştir. Ancak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM)

¹⁹ Yılmaz, s.9.

²⁰ Yılmaz, s.10; Güneş Okuyucu Ergün, "Gebe Olduğu Bilinen Kadına Karşı İşlenen Kasten Öldürme Suçuna İlişkin Bazı Tespit ve Değerlendirmeler", Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan, C. II, Ankara 2015, s.823.

²¹ Ahmet Gökçen/Murat Balcı, "Kasten Öldürme Suçu (TCK m.81)", *MÜHFHA Dergisi*, C. 17, S.1-2, s.101-102; Okuyucu Ergün, s.823.

²² Hasan Tunç, *Türk Anayasa Hukuku*, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022, s.107 vd.

ceninin de yaşamın korunması hakkında yararlanıp yararlanamayacağı konusunda tavır almaktan kaçınmıştır.²³ Mahkeme, henüz doğmamış çocuğun Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında kişi sayılıp sayılmayacağı sorusuna soyut bir cevap vermenin arzu edilen bir durum olmadığını, bunun aslen mümkün de olmadığını belirtmiştir. Bu suretle Mahkeme, somut olayda gebeliğin sonlandırılmasının 2. madde kapsamına girip girmediğini incelemeyi gereksiz bulmuştur. Mahkeme, sonuçta, yaşamın ne zaman başladığı konusunda devletlerin geniş bir takdir hakkı bulunduğuna işaret etmiştir.²⁴

3. Gebeliğin Sona Erdirilmesi, Rahim Tahliyesi, Kürtaj ve Düşük Kavramları

NPHK'nın 5. maddesinin birinci fıkrasında, "gebeliğin onuncu haftası doluncaya kadar annenin sağlığı açısından tıbbi sakınca olmadığı takdirde istek üzerine rahim tahliye edilir" hükmüne yer verilmiştir. Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi

²³ Çiftcioğlu, Yaşama Hakkı, s.162.

²⁴ AİHM Büyük Dairesi 08.07.2004 tarihli Vo/Fransa kararında, "cenine zarar verme olayının Sözleşme'nin 2. maddesi kapsamında bir suç olarak değerlendirilmesinin gerekip gerekmeyeceğini tartışmıştır. Karara konu olayda, rutin bir check-up işlemi için hastaneye giden ve altı aylık hamile olup Fransızca konuşamayan başvurusunun, hastane personelinin hastaların soyadlarını karıştırması sebebiyle başka bir hasta ile karıştırılmış, gerekli tetkikler yapılmadan girişilen hatalı müdahale sonucunda da ileriki bir tarihte çocuğunu aldırma zorunda kalmıştır. Ulusal hukukta başvuru, doktorlara karşı adam öldürme davası açmamıştır, zira Fransız Hukukuna göre, ceninin, öldürme suçunun mağduru olması mümkün değildir. Burada, Mahkeme, ceninin yaşama hakkından yararlanıp yararlanamayacağı konusunda açık bir tavır almaktan kaçınmıştır. Ancak, mahkemeye göre, bu konuda söylenebilecek en fazla şey, ceninin devletler bakımından insan ırkından sayıldığı ortak bir nokta olmasıdır. Ceninin potansiyeli ve bir insan olabilme yeteneği onun insan onuru adına korunmasını gerektirmektedir. Fakat bu durum onu Sözleşme'nin 2. maddesi anlamında yaşam hakkına sahip bir 'kişi' yapmaz. Mahkemeye göre, yaşamın ne zaman başladığı konusunda devletlerin geniş bir takdir hakkı bulunmaktadır. Nihayet Mahkeme, somut olayda gebeliğin sonlandırılmasının 2. madde kapsamına girip girmediğini incelemeyi gereksiz bulmuştur. Ayrıca, Mahkeme'ye göre, Fransız Hukuku, bu olaylara karşı yeterli korumayı sağlamaktadır". Dolayısıyla, Mahkeme, ceninin yaşama hakkına sahip bir 'kişi' sayılıp sayılmayacağı konusunda soyut ve genel bir cevap vermekten ısrarla kaçınmıştır (Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/Oğuz Sancakdar/Rifat Murat Önok, İnsan Hakları El Kitabı, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s.104-105; Dönmez, s.139; Çiftcioğlu, Yaşama Hakkı, s.162).

ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük'te²⁵ (bundan sonra kısaca "Tüzük" olarak anılmıştır) de rahim tahliyesi kavramı kullanılmıştır. Tüzük'ün 2. maddesinde rahim tahliyesi deyiminin, gebeliğin sonlandırılmasını ifade edeceği belirtilmiştir. Ancak, bu kavramların tatmin edici bir tanımına yer verilmemiştir. Bu itibarla, öğretilerde, gebeliğin sonlandırılması, "ana rahminde canlı, gelişimini sürdüren çocuğun anne ile yaşam bağının koparılarak cenini yaşatma amacı olmaksızın müdahaleyle rahimden ihraç edilmesi" olarak tanımlanmaktadır.²⁶ NPHK ve Tüzük hükümleri, bazı şartlarla gebeliğin sonlandırılmasına izin vermiş; öngörülen gebelik süresi içinde ve kadının isteğine bağlı olarak tıbbi zorunluluk sebebiyle ve tıbbi yollardan rahim tahliyesini düzenlemiştir. Hukukun gebeliğin sonlandırılmasına izin verdiği hallerde bu fiil suç niteliği taşımamaktadır.²⁷

Kürtaj kavramı Fransızca "curetage" sözcüğünden gelmekte olup,²⁸ bu kavram Türk Dil Kurumu sözlüğünde, "vücutta boşluklar içinde bulunan yabancı cisimleri, hasta veya zararlı sayılan dokuları kazıyarak alma; kazıma, küretaj ve döl yatağının içini kazıyıp cenini alma işi" olarak tanımlanmıştır.²⁹ Bazı kaynaklarda fetüsün uterusun dışında yaşama yeteneğini kazanmadan tahliyesi için kürtaj ile eş anlamlı olarak "düşük" deyimini kullanılmış; düşük fiili de herhangi bir müdahale olmadan sonlanan gebelikler bakımından "kendiliğinden düşük", müdahale ile sonlandırılan gebelikler bakımından da "isteyerek düşük" olarak adlandırılmıştır.³⁰ Embriyo veya fetüsün gebeliğin ilk yarısında uterus dışına çıkması olarak bilinen düşükte, primer olarak embriyo veya fetüsün yaşamını sonlandırmayı amaçlamayan dış etkenlerle, gebe kadın veya embriyo ya da fetüs bakımından tehlike yaratan bir hastalık söz konusu olmaktadır.³¹ Bu nedenle düşükte, doğal sebepler (genetik anormallikler, hormonal dengesizlikler, rahim içi enfeksiyonlar gibi) ya da öncelikli olarak embriyonun yaşamını son-

²⁵ 18.12.1983 tarihli ve 18225 sayılı RG'de yayımlanmıştır.

²⁶ Yılmaz, s.4.

²⁷ Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/Rıfat Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku; 20. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s.378-379.

²⁸ Doğan, s.77.

²⁹ Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr>, ET. 16.03.2024.

³⁰ Yılmaz, s.7-8.

³¹ Kumar, 25.

landırmayı amaçlamayan dış etkiler mevcutken, kürtajda ise bunun tam tersine, uterusun içindeki ceninin yaşamını sonlandırmayı amaçlayan bir dış etki mevcuttur. Zira, kürtajdaki ilk amaç uterustaki ceninin yaşamını sonlandırmaktır.³²

Nihayet, kamuoyunda, “çocuk aldırma” olarak bilinen kürtaj, tıbbi olarak “gebeliğin sonlandırılması” dışında başka amaçlarla da sıkça uygulanan bir yöntemdir. Teşhis veya tedavi amaçlı olarak, rahim içinden doku alma işlemleri tıp literatüründe kürtaj olarak adlandırılmaktadır. Hatta bazen, vücudun başka organlarından da kazıyarak yapılan bazı operasyonlar bakımından yine aynı kavram kullanılmaktadır.³³

B. SUÇUN TARİHÇESİ İLE ETİK VE DİNİ BOYUTU

1. Suçun Tarihçesi

İnsanlığın tarihsel gelişimi içerisinde, gebelikten korunma ve istenmeyen gebeliğin sonlandırılması fiilleri, neredeyse insanlık tarihi kadar eskilere uzanmaktadır. İlkel Ceza Hukuku döneminde, çocuk düşürtme ve düşürme fiillerine rastlanmakta olup, bu fiillerin de giderek daha hafif cezalandırılması yönünde bir gelişme kaydedilmemiştir. Başka bir deyişle, bu fiillere ilişkin düzenlemelerin liberalleşmesi yönünde bir gelişmeye de rastlanmamıştır.³⁴

Orta Çağ Ceza Hukuku’nda ise çocuk düşürtme ve düşürme fiillerinin yasaklandığına ilişkin olarak İncil’de açık bir hüküm bulunmasına karşın, bu fiiller yasaklanmıştır. Ancak, Orta Çağ’da bu fiiller genellikle devletler tarafından suç sayılıp cezalandırılmamış, bu fiillere karşı yaptırım uygulanması kiliseye bırakılmıştır. Kilise Hukukunda ise doğmamış çocuğun öldürülmesi cinayet olarak kabul edilmiştir.³⁵

Yeni Çağ Ceza Hukuku’nda da ceninin ruha kavuşmasından sonra düşürülmesini cezalandıran Kilise Hukuku yaklaşımı, Carolina

³² Oktar, s.8-10.

³³ Tezcan/Erdem/Önok, s.375-377.

³⁴ Oktar, s.55.

³⁵ Oğuzhan Türe, Özel Hukuk ve Ceza Hukuku Açısından Gebeliğin Sonlandırılması, 1. Baskı, Lykeion Yayıncılık, Ankara 2020. s.7 vd.; Hüseyin Ertuğrul, Çocuk Düşürtme, Çocuk Düşürme ve Kısırlaştırma Suçları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s.31-33.

Ceza Kanunu'nun 133. maddesinde düzenlenen çocuk düşürme suçuna ilişkin hükmüne de yansımıştır. Bu Kanun'a göre, anne karnında canlanmış ceninin düşürülmesi fiili için ölüm cezası öngörülmüştür. Ceza, erkeklerde kılıçla, kadınlarda da suda boğmak suretiyle infaz edilmiştir.³⁶

Modern Ceza Hukuku'nda ise özellikle 1932 yılında ve sonrasında Federal Almanya'da çocuk düşürtme ve düşürme fiillerine ilişkin yasağın kaldırılarak gebeliğin sonlandırılmasına izin verilmesi yönündeki taleplerde bir artış olmuştur. Daha sonra, 14.07.1933 tarihinde Nasyonal Sosyalizm ideolojisinin etkisiyle, İrsi Hastalıklardan Neslin Korunması Kanunu çıkarılmıştır.³⁷ Bu Kanun'a dayanılarak kişilerin rızasına aykırı kısırlaştırma ve gebeliğin sonlandırılması uygulamasına gidilmiştir. Bu dönemde, çocuk düşürtme ve düşürme fiili, ırkın varlığı ve neslin sürdürülmesi aleyhine bir suç olarak varlığını korumuştur. Ancak 09.03.1943 tarihli bir Kararnameyle Yahudi asıllı ve Doğulu işçiler bu yasak kapsamı dışında tutulmuştur. Böylece, tıbbi zorunluluklar yanında, öjenik endikasyonlar da kabul edilmiştir.³⁸

Almanya'da süreye bağlı çözüm ilk olarak 1974 tarihli 5. Ceza Hukuk Reform Kanunu ile kabul edilmiştir. Buna göre, gebeliğin başlangıcından itibaren on iki haftayı aşmayan hallerde istem üzerine, gebeliğin tıbbi yollarla sonlandırılmasına izin verilmiştir. Bu süreden sonra da tıbbi gereklilik ve embriyoya ilişkin patolojik sebeplerle gebeliğin sonlandırılmasına imkân tanınmıştır.³⁹

Öte yandan, İslamiyet'in kabulünden önce Türk toplumlarında çocuk düşürtme ve çocuk düşürme fiillerinin suç sayıldığına ilişkin bir bilgiye rastlanılmamaktadır. İslamiyet'in kabulünden sonra Türklerde de İslam Ceza Hukuku uygulanmıştır. İslam Hukukunda iskati-cenin olarak adlandırılan⁴⁰ çocuk düşürmeye ilişkin olarak Kuran'da açık bir ayet bulunmamaktadır. Buna karşın İslam Hukukunda bu fiil-

³⁶ Oktar, s.64-68.

³⁷ Oktar, s.69-72.

³⁸ Nuran Aytemur Sağıroğlu, "Öjeni ve Sağlam Bedenlilik", *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, S.30, Aralık 2020, s.127.

³⁹ Dilek Özge Erdem "Çocuk Düşürtme Düzenlemesi", *AÜHFHD*, S.65, Aralık 2016, s.1642.

⁴⁰ Ertuğrul, *Çocuk Düşürme*, s. 364; Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, www.islamansiklopedisi.org.tr, ET. 23.03.2024.

ler iskatı-ı cenin adı altında suç sayılarak cezalandırılmıştır. Ancak, bu suç, ceninin insan olarak nitelendirilmemesi nedeniyle insan öldürme suçunun kapsamı dışında bırakılmıştır.⁴¹ İslam Hukukunda iskat-ı cenine ta'zir, gurre, diyet, kefaret yaptırımları uygulanmıştır.⁴²

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan 1965 yılında 557 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun çıkarılıncaya kadar geçen dönemde, Birinci Dünya Savaşının ve Kurtuluş Savaşının yarattığı ağır kayıp ve yıkımlar, ülkenin savunma gereksinimi, gerekli insan gücünün yetersizliği gibi sebeplerle nüfusu artırmaya yönelik uygulanan nüfus politikası gereği, gebeliğin sonlandırılması yasaklanmıştır.⁴³ Söz konusu bu yasak, 765 sayılı eski TCK ve 1930 tarihli Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ile düzenlenmiştir. Çocuk düşürme ve düşürme suçlarını düzenleyen 765 sayılı TCK'nın hükümleri 1936 tarihli ve 3038 sayılı Kanun'la ve 1953 tarihli ve 6123 sayılı Kanun'la değiştirilmiştir. Yapılan bu değişikliklerle bu suçlara ilişkin cezalar ağırlaştırılmıştır.⁴⁴

1960'lı yıllara gelindiğinde Dünya'da yayılmakta olan gebeliği isteyerek sonlandırma kanunlarının liberalleştirilmesi anlayışı Türkiye'ye de yansımıştır. Bu gelişmelerden sonra, 1965 yılında 555 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun kabul edilmiş, bu Kanun'la tıbbi zorunluluk bulunması halinde gebeliğin sonlandırılmasına izin verilmiştir. Bu suretle gebeliğin sonlandırılması TCK dışında düzenlenmiştir. Nihayet, 24.05.1983 tarihli ve 2827 sayılı NPHK ve bu Kanun'a dayanılarak çıkarılan Tüzük ve Nüfus Planlaması Hizmetlerini Yürütme Yönetmeliği ile gebeliğin sonlandırılması belli şartlar altında suç olmaktan çıkarılmıştır.⁴⁵

2. Suçun Etik ve Dini Boyutu

Suçun etik boyutunu değerlendirmeden önce etik kavramına değinmekte fayda bulunmaktadır. Etik, Yunanca "ethos" sözcüğünden

⁴¹ Sünnet kaynaklarında Hazreti Peygamber'in bu fiile sebebiyet veren kişiye "gur-re" (köle veya cariye) verilmesine hükmettiği aktarılmaktadır (Avcı, Mustafa; Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar, İstanbul 2004, s.158-160).

⁴² Avcı, s.158-160; Doğan, s.76.

⁴³ Ertuğrul, Çocuk Düşürme, s.365.

⁴⁴ Ertuğrul, Çocuk Düşürme, s.366.

⁴⁵ Ertuğrul, Çocuk Düşürme, s.366-368.

gelir ve teorik ahlak olarak da bilinir.⁴⁶ Bu nedenle, etik, insan davranışlarını soyut olarak inceleyen düşünsel bir faaliyettir. Bu yönüyle insan davranışlarını belirleyen toplumsal ve somut kurallar bütününden ibaret olan ahlak kavramından ayrılır.⁴⁷

Kadının gebeliği sonlandırmayı tercih etme hakkına ilişkin farklı felsefe geleneklerini temsil eden ahlaki öğretilerde farklı görüşler bulunmaktadır. Buna göre, geleneksel -muhafazakâr anlayışta, gebeliğin başlangıcından itibaren ceninin yaşamına son verilmesi bir insanın öldürülmesi olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle bu görüş, gebeliğin sonlandırılmasına her şart altında karşıdır. Bu görüşü Katolik Kilisesi temsil etmektedir.⁴⁸ Buna karşın, ceninin anne karnında hareketlenmeye başlamasını ölçü alan bir diğer görüş de bulunmaktadır. Bu görüşe göre cenin, anne karnında hareketlenmeye başlamasıyla kişilik kazanır. Dolayısıyla, bu aşamadan sonra gebeliğin sonlandırılmasına yönelik müdahaleler ahlaken kabul edilmemiştir. Öte yandan, gebeliğin sonlandırılmasının kadının istemine bağlı olarak serbest bırakılması gerektiğini ileri süren liberal görüşler de bulunmaktadır.⁴⁹ Bu görüşler, kadının kendi bedeni, üremesi ve müstakbel anneliği üzerinde karar verme hakkının bulunduğunu savunurlar. Bireyci veya feminist bir anlayıştan hareket eden bu görüşler en liberal yaklaşımı benimsemişlerdir. Nihayet, gebeliğin sonlandırılmasına ilişkin ılımlı liberal görüşler de bulunmaktadır. Bu görüşler de ceninin yaşama hakkı ile gebe kadının karar ve tercih hakları arasındaki çatışmanın dengelenmesi gerektiğini savunurlar.⁵⁰ Modern Ceza Hukukunda, gebeliğin sonlandırılmasını belli şartlar altında mümkün kılan ve suç olmaktan çıkaran kanuni düzenlemeler, ılımlı liberal görüşleri esas almışlardır.⁵¹

Dinlerin gebeliğin sonlandırılmasını yasakladığı yönünde genel bir anlayış bulunmaktadır. Ancak çoğu dinde bu konu ciddi olarak tartışılmaktadır. Buna göre, İncil'de çocuk düşürtme ve düşürmeye ilişkin herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak, Katolik Kilisesi-

⁴⁶ Polat Tunçer, "Medikal Etik ve Türk Ceza Kanunu", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Y.5, S.58, Kasım 2017, s.203-204.

⁴⁷ Tunçer, s.204.

⁴⁸ Ertuğrul, *Çocuk Düşürtme*, s.31-33.

⁴⁹ Yılmaz, s.9-11.

⁵⁰ Ertuğrul, *Çocuk Düşürtme*, s.1.

⁵¹ Ertuğrul, *Çocuk Düşürtme*, s.1-3.

ne göre, soyu sürdürme amacı taşımayan cinsel ilişki, gebeliğin önlenmesi ve dolayısıyla çocuk düşürtme ve düşürme fiilleri yasaktır.⁵² Bu fiilleri gerçekleştirme, çocuk öldürme kabul edilir. Protestan Kilisesinde ise gebeliğin, kadının yaşamı ve sağlığını tehlikeye düşürmesi, ceninde gelişim bozukluğu bulunması, kriminolojik-ahlaki endikasyonlar ve sosyo-ekonomik sebeplerle süreye bağlı olarak sonlandırılması kabul edilmektedir.⁵³

İslam dininde ise gebeliğin ilk dört ayında embriyo halindeki çocuğun düşürülmesine şartsız veya bazı şartlarla izin verilmektedir. Bu aşamada ceninin organları oluşmadığından et parçası ve kan pıhtısı sayılmaktadır. Gebeliğin sonraki aşamalarında çocuk düşürme ise cinayet olarak kabul edilmiştir.⁵⁴ Ancak, cenin, insan niteliğini kazanmadığından insan öldürme suçu oluşmayıp iskat-ı cenin suçunun olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla, bu suçu işleyenler, tazmini para cezası (gurre, diyet, ta'zir) ile cezalandırılmıştır.⁵⁵

II- KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA ÇOCUK DÜŞÜRTME VE DÜŞÜRME SUÇU

A. İngiltere

İngiltere'de çocuk düşürme suçları 1861 tarihli Kişilere Karşı İşlenen Suçlar Kanunu'nun 51. maddesinde düzenlenmiştir.⁵⁶ Bu Kanun'da, gebe kadının hukuka aykırı olarak zehir ya da sair zararlı madde kullanmak veya sair vasıta ve yöntemlere başvurmak suretiyle çocuğunu düşürmeye teşebbüs etmesi halinde cezalandırılacağı hükmüne yer verilmiştir.⁵⁷ Ayrıca, gebe olsun ya da olmasın, bir kadına çocuk düşürtmek amacıyla zehir veya sair zararlı madde veren veya bunları almasını sağlayan ya da sair hukuka aykırı vasıta ve yöntemler uygulayan kişinin cezalandırılacağı da belirtilmiştir. Her iki halde de suçun gerçekleşmesi için çocuğun düşmesi neticesinin doğması aran-

⁵² Esat Kılıçer, "İslamda Aile Planlaması", *AÜİF Dergisi*, Y.1981, C.XXIV, S.1-2, s.491-492.

⁵³ Kılıçer, s.492.

⁵⁴ Ertuğrul, *Çocuk Düşürme*, s.363.

⁵⁵ Doğan, s.76; Avcı, s.158-160.

⁵⁶ Muş, s.52-53.

⁵⁷ Oktar, s.112; Ertuğrul, *Çocuk Düşürtme*, s.41.

mamaktadır.⁵⁸ Buna karşın kadın, gebe olduğunu sanarak bu fiili gerçekleştirirse cezalandırılmamaktadır.⁵⁹

Nihayet, fiilin çocuk düşürmek kastıyla işlenmesi gerekir. Bu suçun işlenebilmesi için döllenmiş yumurtanın rahme yerleşmesi şarttır. Döllenmiş yumurtanın ilaç ya da sair vasıtalarla rahme tutunmasının engellenmesi halinde bu suç oluşmamaktadır.⁶⁰

B. Almanya

Çocuk düşürtme ve düşürme fiili Alman Ceza Kanunu'nda suç olarak düzenlenmiştir (§218). Alman Ceza Kanunu'na göre on iki haftayı aşmayan gebeliğin hekim tarafından kadının rızasıyla ve müdahaleden en az üç gün önce aydınlatılmış olması şartıyla,⁶¹ sona erdirilmesi cezasızlık sebebidir.⁶² Yine gebeliğin kadının yaşamını, ruh ve beden sağlığını tehlikeden korumak amacıyla hekim tarafından sona erdirilmesi hukuka uygundur.⁶³ Bu durum, Alman Ceza Kanunu §218a/f.3 uyarınca kadının mağduru olduğu bir cinsel saldırı sonucu oluşan gebeliğin sonlandırılması bakımından da geçerlidir.⁶⁴

C. Fransa

1975 yılına kadar Fransız Ceza Kanunu'nun 317. maddesi, çocuk düşürtme ve düşürme fiillerini yasaklamıştır. 1975 yılında yapılan Kanun değişikliğiyle gebelik sebebiyle kadının çaresi bulunmayan bir mutsuzluğa düşmesi hâlinde, gebeliğin sonlandırılması amacıyla hekime başvurabileceği, ancak kürtajın yapılabilmesi için gebeliğin on haftayı aşmamış olmasının gerektiği hüküm altına alınmıştır. Kanun, bu şartlara uymak kaydıyla gebeliğin sonlandırılmasına izin vermiş-

⁵⁸ Ertuğrul, Çocuk Düşürtme, s.41-43; Muş, s.52-54.

⁵⁹ Osta, s.39-40.

⁶⁰ Oktar, s.112-113.

⁶¹ Osta, s.35; Muş, s.50-51.

⁶² Danimarka Sağlık Kanunu'nun 25. Bölümünün 92-94. maddeleri arasında da gebeliğin sonlandırılması işlemi düzenlenmiş olup buna göre her gebe kadının izin almaksızın gebeliğin on ikinci haftasına kadar gebeliği sonlandırma hakkı bulunmaktadır (Hodgson, Jane E.; Abortion and Sterilization: Medical and Social Aspects, Academic Press, Great Britain, 2014, s. 25).

⁶³ Oktar, s.120-122.

⁶⁴ Ertuğrul, Çocuk Düşürtme, s.43-45.

tir.⁶⁵ 1994 tarihli yeni Fransız Ceza Kanunu'nda da 1975 tarihli Fransız Ceza Kanunu'nun sistemi benimsenmiş olup, gebeliğin kadının rızasıyla sonlandırılmasının şartları ve kadının rızası dışında çocuğunun düşürülmesi fiillerinin sonuçları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Yeni Kanun'a göre, Fransa'da, her anne adayının gebeliğin on ikinci haftasının sonuna kadar gebeliğini sonlandırma hakkı bulunmaktadır.⁶⁶ Buna karşın, kadının rızası olmaksızın çocuğunun düşürülmesi fiili yeni Fransız Ceza Kanunu'na göre 5 yıla kadar hapis cezasını ve para cezasını gerektiren bir suç olarak düzenlenmiştir (m.223/10).⁶⁷

III- SUÇUN UNSURLARI

A. Genel Olarak

Suçun konusu, gebeliğin önlenmesi veya gebeliğin sonlandırılmasına ilişkindir. Bu kapsamda, bu alan, birey ve toplum sağlığı bakımından arz ettiği önem sebebiyle, bütünüyle bireylerin ve yetkili sağlık personelinin inisiyatifine bırakılmamış, bazı kanunlarla düzenlenmesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Buna göre, gebeliğin sonlandırılması öncelikle TCK'nın 99 ve 100. maddelerinde ele alınmış ve ayrıca 2827 sayılı NPHK'da da bu konuya ilişkin önemli düzenlemeler yapılmıştır.⁶⁸

TCK m.99/1 uyarınca, "rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten kişi"; TCK.m.99/2 uyarınca, "tıbbi zorunluluk bulunmadığı halde, rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten kişi" cezalandırılmıştır. Bu durumda, "çocuğunun düşürülmesine rıza gösteren kadın" hakkında da cezaya hükmolunacağı belirtilmiştir. Nihayet, TCK m.100'de "gebelik süresi on haftadan fazla olan çocuğunu isteyerek düşüren kadın" hakkında cezaya hükmolunacağı ifade edilmiştir.⁶⁹

⁶⁵ Osta, s.36; Oktar, s.126.

⁶⁶ Ertuğrul, Çocuk Düşürtme, s.83.

⁶⁷ Muş, s.52-53.

⁶⁸ Veli Özer Özbek/Koray Doğan/Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 18. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s.311.

⁶⁹ Tezcan/Erdem/Önok, s.372.

B. Suçla Korunan Hukuki Yarar

Bu suçlarla korunan öncelikli yarar, ceninin gelecekteki yaşama hakkıdır. Bunun yanında, gebeliği sonlandırmaya yönelik müdahale, annenin sağlığını tehlikeye düşürme riski taşıdığından, ikinci derecede annenin sağlığını da korumaktadır.⁷⁰ Bunun dışında, ulusun, ırkın ya da toplumun varlığını sürdürme hakkı, aileye ait bir varlığın var olma hakkı genel ahlak ve devletin nüfus politikasının da korunduğu belirtilebilir.⁷¹

C. SUÇUN MADDİ UNSURU

1. Suçun Hukuki Konusu

Bu suçlar, cenin üzerinde işlenen suçlardır. Dolayısıyla bu fiilden doğrudan doğruya etkilenen ve yaşamı sona eren cenindir. Bu nedenle suçun hukuki konusunun cenin olduğu kabul edilmelidir.⁷² Ayrıca, bu suçlarda belirtilen fiiller, gebe bir kadın üzerinde işlenebileceğinden fiillerin konusunu bu bakımdan gebe bir kadın oluşturur. Zira bu fiiller, gebe kadının vücudu aracılığıyla henüz can bulmamış, insan olma özelliği taşımayan cenin üzerinde gerçekleştirilmektedir. Yine bu fiillerle, cenin üzerinde yapılan müdahaleyle ceninin gelişim sürecine sebep olan gebe kadının, ceninle ilişkisine bir son verilmektedir. Bu nedenle, bu fiillerden esasen sağlık bakımından etkilenen, gebe kadındır. Suçla korunan hukuki yararın, ceninin gelecekteki yaşama hakkı olarak kabul edilmesi halinde, cenin de bu suçun hukuki konusunu oluşturur.⁷³

2. Fail- Mağdur

Suçun maddi unsurunu oluşturan hareketi, herhangi bir kişi, bu arada bizzat cenini taşıyan kadın da gerçekleştirebilirse de kadının çocuğunu düşürmesi TCK m.100'de ayrıca ve özel olarak düzenlendiğinden, TCK m.99 bakımından suçun faili, ancak cenini taşıyan kadın dışında herhangi bir kimse olabilir.⁷⁴ Başka bir deyimle, bu maddedeki

⁷⁰ Keskin Kızıroğlu, s.170; Tülay Kitapçioğlu, "Türk Ceza Kanunu'nda Çocuk Düşürtme Suçu", *MÜHFHA Dergisi*, C.18, S.1, s.301.

⁷¹ Ertuğrul, *Çocuk Düşürme*, s.372.

⁷² Yılmaz, s.78.

⁷³ Özbek/Doğan/Bacaksız, s.312.

⁷⁴ Dönmez, s.109; Kitapçioğlu, s.305.

suçun anne dışında üçüncü bir kişinin fiiliyle gerçekleşmiş olması gerekir.⁷⁵ Bu suçun faili olmak bakımından mutlaka gebeliği sonlandırma yetkisine sahip olmak gerekmez. Çocuğun yetkili olmayan bir kişi tarafından düşürtülmesi, bu suçta yalnızca nitelikli bir hal oluşturur (TCK m.99/5). Bu arada, gebeliği sonlandırma yetkisine sahip olan sağlık personeli, Tüzük m.2/3-4'te sayılmıştır. Bu hükme göre, rahim tahliyesi, kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarınca yapılır. Ancak, Bakanlıkça açılan Eğitim Merkezlerinde kurs görerek yeterlik belgesi almış pratisyen hekimler, kadın hastalıkları ve doğum uzmanının denetim ve gözetiminde "menstruel regulasyon"⁷⁶ yöntemiyle rahim tahliyesi yapabilirler. Çocuk düşürtme suçunun nitelikli halinin uygulanması bakımından anılan Tüzük hükmünün kapsamı dışında kalan herkes, rahim tahliyesi için yetkisiz kişidir. Bu nedenle de nitelikli halin bunlar hakkında da uygulanması gerekir.⁷⁷

TCK m.99'da düzenlenen suçların mağduru gebe kadındır. Hatta bu fiillere kadın rıza göstermiş olsa bile bu maddenin ikinci ve beşinci fıkralarında belirtilen hallerde söz konusu rıza Kanun tarafından geçerli kabul edilmemiştir. Bu halde dahi suçun mağduru gebe olan kadındır.⁷⁸

TCK m.100 bakımından da fail, sadece cenini taşıyan kadın olabilir. Gebe kadın dışında birisinin çocuğun düşürülmesine yönelik fiilleri işlemesi halinde, TCK m.100'deki suç değil, diğer şartları mevcutsa TCK m.99'daki çocuk düşürtme suçu oluşur. Bu yönüyle, m.100'de düzenlenen suç, bir özgü suç niteliği taşımaktadır.⁷⁹ Nihayet, TCK m.100'de düzenlenen suçun mağdurunun devlet ve toplum olduğu da ifade edilmelidir.⁸⁰

⁷⁵ Tezcan/Erdem/Önok, s.373.

⁷⁶ Menstruel regulasyon, "vakum aspirasyon yönteminin kullanıldığı küçük cerrahi müdahale" anlamını taşımaktadır (Osman Erol Hayran/Tanıl Kocagöz/Sesin Kocagöz, "Menstruel Regulasyon ve Rahim İçi Araç Kullanımında Demografik Özelliklerin Karşılaştırılması", *Medial Kadın-Doğum Dergisi*, C.4, S.3, 1988, s.157-160; Dönmez, s.110).

⁷⁷ Keskin Kızıroğlu, s.172.

⁷⁸ Tezcan/Erdem/Önok, s.373-375.

⁷⁹ Mahmut Koca/İlhan Üzülmez, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013, s.452; Ertuğrul, *Çocuk Düşürme*, s.373.

⁸⁰ Özbek/Doğan/Bacaksız, s.322; Türe, s.174-175.

3. Fiil (Hareket)

TCK m.99 bakımından suçu oluşturan fiil, bir kadının “çocuğunun düşürtülmesi”, TCK m.100 bakımından da “gebe kadının çocuğunu isteyerek düşürmesi”dir. TCK m.99’da gebeliği, cenini taşıyan kadın dışındaki üçüncü bir kişi sonlandırırken, TCK m.100’de gebeliği bizzat cenini taşıyan kadın sonlandırmaktadır. TCK m.99 ve m.100’de düzenlenen suç, serbest hareketli bir suç olup aynı zamanda icrai bir hareketle işlenebilir. Ayrıca, bu suç bir netice suçudur.⁸¹

Bu suçun oluşması için ceninin ileride tam doğma potansiyeline sahip olması şartı aranmamaktadır. Ceninin gelişim seyri sonunda hasta doğması ihtimali olsa dahi yapılan fiiller suç oluşturmaz. Buna karşın, bu suçların oluşabilmesi bakımından ana rahmindeki ceninin yaşamsal fonksiyonlarının devam ediyor olması gerekir.⁸² Ceninin ölmüş olması hâlinde yapılacak müdahale bu suçu oluşturmaz. Buna göre, gelişim seyri devam eden ve yaşayan bir cenine yönelen ve onun gebe kadın ile olan yaşamsal ilişkisine son vererek bu seyrin dışına (rahim dışına) çıkararak her türlü müdahale bu suçu oluşturur. Ancak anne rahmindeki ceninin yaşamsal bir fonksiyona sahip olmaması halinde ise müdahale artık cenine değil gebe kadına yönelik olacaktır. Gebe kadına yönelik olarak üçüncü kişiler tarafından yapılan bu tip müdahaleler “çocuk düşürtme” suçunu değil, şartları varsa “kasten yaralama” veya ölüm neticesi meydana gelmişse “kasten öldürme” suçlarını oluşturabilecektir.⁸³

Bu suçun konusunu oluşturan ceninin bu sıfatı kazanma anı önemlidir. Döllenen yumurtanın rahmin iç zarına yerleşmesine “nidation” denir ve nidation’un döllenmeden itibaren yaklaşık 7 gün sonra gerçekleştiği kabul edilir.⁸⁴ Bu bakımdan, nidation’u önlemeye yönelik “ertesi gün hapi” verilmesi gibi önlemler bu suçu oluşturmaz. Ayrıca, tüpte döllenmiş yumurta da cenin sayılmaz. Zira, cenin, döllenmeden doğuma kadar geçen süre içinde ana rahminde bulunan varlıktır. Bu nedenle, doğmuş bir yaşam söz konusu olduğunda da bu suç oluşmaz,

⁸¹ Tezcan/Erdem/Önok, s.375; Özbek/Doğan/Bacaksız, s.313; Keskin Kiziroğlu, s.173; Kitapçıoğlu, s.303.

⁸² Yılmaz, s.120-121.

⁸³ Tezcan/Erdem/Önok, s.377.

⁸⁴ Keskin Kiziroğlu, s.172.

bu suçun yerine duruma göre kasten veya taksirle öldürme suçu oluşur.⁸⁵

Ayrıca, ikiz, üçüz gibi çoklu gebeliklerde hukuka aykırı bir şekilde ceninin sayısının azaltılması halinde de bu suç oluşur.⁸⁶ TCK m.99'daki düzenlemeyle kastedilen, hangi yöntemle olursa olsun, çocuğu taşıyan kadın dışında başka bir kişi tarafından gerçekleştirilen, gebeliğin sonlandırılması amacına yönelik ve cenini hedef alan her türlü müdahaledir. Bu müdahalenin doğal yoldan ya da suni olarak gerçekleştirilmesinin de bir önemi bulunmamaktadır. Bu suç, yapılan müdahale sonucu, gebe olan anne ile ceninin yaşam bağının kesilerek, ceninin ölümüne yol açmakla işlenmiş olur.⁸⁷ Öte yandan, bu suçun işlenmesi bakımından, fiilin doğrudan rahime müdahalede bulunmak suretiyle işlenmiş olmasına da gerek yoktur. Biyolojik veya kimyasal etki gösteren bir aracın, söz gelimi, düşük ilacı veya söktürücü iğne gibi, kullanılması yöntemiyle işlenmesi mümkündür. Yine, rahimden canlı olarak çıkarılan ceninin, bu aşamadan sonra yaşama yeteneğine sahip olmaması ya da gördüğü zarar sebebiyle ölmüş olması halinde de bu suç oluşur.⁸⁸

Nihayet, bu suçun oluşması bakımından, sonlandırılan gebeliğin kaçınıcı ayında bulunduğu kural olarak bir önemi yoktur. Ancak, TCK m.99/2'de, "tıbbi zorunluluk bulunmadığı halde, rızaya dayalı olsa bile, gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten kişi" esas alındığı için böyle bir halde, yani gebelik süresinin on haftayı aşmamış olması halinde, kadının rızasının bulunması durumunda, gerçekleştirilen bir fiil suç oluşturmaz. Dolayısıyla, gebeliği sonlandıran hekimin, kadının rızasının bulunup bulunmadığını ve gebelik süresiyle tıbbi bir zorunluluk olup olmadığını araştırması gerekmektedir.⁸⁹

TCK m.100'de suçu oluşturan hareket, gebe kadının bizzat kendi taşıdığı cenini düşürmesiyle gerçekleşmiş olur. Ancak burada, gebe kadının fiilinin suç oluşturmaması bakımından gebelik süresinin on haf-

⁸⁵ Keskin Kızıroğlu, s.172-173.

⁸⁶ Özbek/Doğan/Bacaksız, s.314.

⁸⁷ Yılmaz, s.118-120.

⁸⁸ Tezcan/Erdem/Önok, s.376-377.

⁸⁹ Keskin Kızıroğlu, s.173.

tadan fazla olması gerekir. Zira bu maddeyle, on haftayı aşan gebeliklerin sonlandırılması konusunda genel bir yasak getirilmiştir.⁹⁰

4. Suçun Nitelikli Hâlleri

TCK m.99/1 bakımından aynı maddenin üçüncü fıkrasında, TCK m.99/2 bakımından da aynı maddenin dördüncü fıkrasında bazı ortak nitelikli hâllere yer verilmiş bulunmaktadır. Bu hâller, gebe kadının sağlığının zarara uğramasına ilişkin olup neticesi sebebiyle ağırlaşmış suç görünümündedir.⁹¹ Ancak, TCK m.100 bakımından, yani failin bizzat gebe kadının kendisi olduğu suçlarda, bu nitelikli hâllere yer verilmemiştir.⁹²

TCK m.99'un üçüncü ve dördüncü fıkralarında yer alan nitelikli hâller, suçun neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış hâllerini oluşturmaktadır.⁹³

TCK m.99/3'te, birinci fıkrada çocuk düşürtme fiilinin, kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara sebep olması şartı aranmaktadır.⁹⁴ Burada, kadının beden sağlığının bozulmasından, kadının ölümü dışında kalan ve bedene zarar veren her türlü netice anlaşılmalıdır. Bu kapsamda, TCK m.87'de sayılan hâller, burası bakımından da geçerli olur. Kadının ruh sağlığı bakımından zarara uğraması ise kadının psikolojik yönden yaşamını eskisi gibi sürdürememesi anlamını taşır. Ancak burada, bebeğini kaybetmenin her kadında yaratması muhtemel psikolojik rahatsızlığı aşan ve süreklilik arz eden bir halin bulunması gerekir.⁹⁵ Böyle bir halin saptanmasındaki zorluk da ayrıca belirtmeye değerdir. Nitekim uygulamada bu halin tespiti bakımından adli tıp kurumundan rapor alınmaktadır.⁹⁶ Öte yandan, özellikle ruh sağlığındaki zararın ne olduğu ve ne zaman ortaya çıktığı konusundaki belirsizlik sebebiyle bu hükmün Kanun'dan çıkarılması isabetli olur; zira benzer bir hale TCK m.102/5'te de yer verilmişken

⁹⁰ Ertuğrul, Çocuk Düşürme, s.374.

⁹¹ Bahri Öztürk/Mustafa Ruhan Erdem, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2011, s.264.

⁹² Özbek/Doğan/Bacaksız, s.323.

⁹³ Öztürk/Erdem, s.264.

⁹⁴ Keskin Kızıroğlu, s.184.

⁹⁵ Yılmaz, s.161.

⁹⁶ Oktar, s.221.

18.06.2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun ile bu hüküm yürürlükten kaldırılmıştır. Dolayısıyla TCK m.99'daki benzer nitelikli bu hüküm de yürürlükten kaldırılabilir.

Çocuk düşürmeye yönelik fiilin gebe kadının ölümüne sebep olması hali de bu suçun nitelikli halleri arasında sayılmıştır (TCK m.99/3-c.2).

Öte yandan, TCK.m.99/4-c.1 ve c.2'de de; ikinci fıkrada belirtilen fiilin, kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına sebep olması hali ile fiilin, kadının ölümüne sebep olması hali de bu suçun nitelikli halleri arasında kabul edilmiştir.⁹⁷

Yine, TCK m.99/5'te de fiilin yetkili olmayan bir kişi tarafından işlenmesi suçun nitelikli halleri arasında sayılmıştır. Kimlerin gebeliğin sonlandırılması noktasında yetkili olduğu da Tüzük'te gösterilmiştir. Buna göre, on ayı geçmeyen gebeliklerde rahim tahliyesi, kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarıncı yapılır. Ancak, Bakanlıkça açılan Eğitim Merkezlerinde kurs görerek yeterlik belgesi almış pratisyen hekimler, kadın hastalıkları ve doğum uzmanlarının denetim ve gözetiminde menstruel regülasyon yöntemiyle⁹⁸ rahim tahliyesi yapabilirler (m.3). Buna karşın, tıbbi zorunluluk sebebiyle gebelik süresinin on haftayı aştığı durumlarda ise gebe kadınlarda rahim tahliyesini sadece kadın hastalıkları ve doğum uzmanı yapabilir (m.4). Bunun dışında kalan kişiler tarafından yapılan rahim tahliyesi, yani gebeliğin sonlandırılması operasyonu suç oluşturur ve bu nitelikli hal de uygulama imkânı bulur.⁹⁹

5. Cezasızlık Sebebi

TCK m.99/6'da "Kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla, gebeliği sona erdirene ceza verilmez. Ancak, bunun için gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir." denilmek suretiyle bir cezasızlık sebebi ön-

⁹⁷ Keskin Kızıroğlu, s.176.

⁹⁸ Dönmez, s.110.

⁹⁹ Tezcan/Erdem/Önok, s.380-382.

görülmüştür.¹⁰⁰ Bu cezasızlık sebebinin uygulanabilmesi bakımından, kadının kendisine karşı işlenmiş olan söz gelimi bir cinsel saldırı suçu gibi, mağduru olduğu bir suç sonucunda gebe kalmış olması gerekir.¹⁰¹ Ayrıca, kadının gebeliğin sonlandırılması konusunda bir rızasının bulunması icap eder. Nihayet, söz konusu gebeliğin yirmi haftadan fazla olmamasıyla birlikte gebeliğin uzman hekimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir.¹⁰² Bu bakımdan, TCK m.100'de gebe kadının bizzat bu gebelikten kurtulmak için çocuk düşürme fiilini işlemesi halinde bu cezasızlık sebebi uygulanmaz ve TCK m.100'de belirtilen suç oluşur.¹⁰³

Bu hükmün uygulanmasındaki en önemli sorun, kadının mağduru olduğu bir suç sonucunda gebe kaldığının kim tarafından ve nasıl belirleneceğidir. Bu konuda, ilgili suça ilişkin kesinleşmiş bir mahkeme kararının beklenilmesi halinde gebelik süresi çoğunlukla yirmi haftayı geçmiş olacaktır. Bu nedenle öğretide, böyle bir durumda hekim tarafından Cumhuriyet Savcısına konunun sorulması ve sorunun Cumhuriyet Savcısı'yla yapılacak istişare sonucunda çözüme kavuşturulması öneril-

¹⁰⁰ Keskin Kızıroğlu, s.182.

¹⁰¹ Türe, s.148 vd.

¹⁰² AYM, T.02.11.2023, B.No.2020/26150 sayılı bireysel başvuru kararında; "Somut olayda kamu makamlarınca başvuru vasfı tarafından başvurulması, cenin yaşamının korunması gerektiği, başvuru vasfı altında olduğuna ilişkin bir kararın veya mağdurun gebeliğin sonlanmasına dair rızasının bulunmadığı gerekçesiyle talebin reddine karar verildiği anlaşılmıştır. Öte yandan başvuru ve babasının gebeliğin sonlandırılmasına yönelik 10.02.2020 tarihli talebi hakkında herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmüştür. Bununla birlikte derece mahkemelerince, başvurucuya karşı cinsel istismarda bulunma suçundan açılan kamu davasına ve gebeliğin bir suç sonucu gerçekleşip gerçekleşmediğine yönelik herhangi bir değerlendirmede de bulunulmamıştır. Başvuru hakkında düzenlenen 23.12.2019 tarihli rapora göre başvuru sonucunda haftalık gebelik tespiti edilmiştir. Mahkemeye başvuru tarihinde başvuru, on haftalık gebelik süresi dolduğundan başvuru ancak mahkeme kararıyla gebeliğini sonlandırabilmesi söz konusudur. TCK m.99/6'da ise kadının mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması hâlinde süresi yirmi haftadan fazla olmamak üzere gebeliğin sonlandırılabilmesi düzenlenmiştir. Dolayısıyla yargı makamlarının tutumu başvuru sonucunda gebeliğin sonlandırılması imkânına erişmesini engellemiş ve başvurucu aşırı bir külfet yüklemiştir. Bu durum söz konusu adil dengenin başvuru aleyhine bozulmasına yol açmış, başvuru maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesi hakkına yapılan müdahalenin orantısız olması sonucunu doğurmuş olduğuna" hükmetmiştir (www.anayasa.gov.tr).

¹⁰³ Ertuğrul, Çocuk Düşürme, s.376.

mektedir.¹⁰⁴ Bu istişarede Cumhuriyet Savcısı'nın yapılan soruşturma da, suçun işlendiği ve gebeliğin suçtan kaynaklandığı konusunda kamu davası açılması için yeterli şüphenin bulunduğunu veya kamu davasının açıldığını belirtmesi halinde hekimin bu operasyonu yapabileceği söylenmektedir.¹⁰⁵ Kanımızca da gebe kadının kendisine karşı işlenen bir suç sonucu hamile kaldığına ilişkin yeterli şüphenin bulunması halinde hekimin tıbbi kanaatine itibar edilmesi isabetli olur.

Ç. Suçun Manevi Unsuru

TCK m.99 ve m.100'de düzenlenen çocuk düşürtme ve düşürme suçunun manevi unsurunu genel kast oluşturmaktadır. Kastın, ceninin düşmesine, cenin ile annenin yaşamsal bağının kopmasına yönelik olması gerekir.¹⁰⁶ Bu suç olası kastla da işlenebilir. Bu durumda ceza indirilir (TCK m.21/2). Suçun taksirli biçimi, kanunda öngörülmediği için taksirli hareket cezayı gerektirmez.¹⁰⁷ Failin doğrudan veya olası kastının çocuğu düşürmeye yönelik olması gerekir. Bu bakımdan taksirli bir fiil sonucu çocuğun düşmesine yol açan hekim, anneye yönelik taksirle yaralama suçundan cezalandırılabilir (TCK m.89/3-e). Öte yandan, fail anneye karşı öldürme kastıyla hareket etmiş ise bu suç oluşmaz. Gebeliğin bilinmesi halinde anneye karşı nitelikli kasten öldürme (TCK m.82/1-f) suçu işlenmiş olur. Ancak, anneye karşı yaralama kastıyla hareket edilmesi ve bu fiil sonucunda çocuğun ölmesi halinde de gebeliğin bilinmesi şartıyla, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama suçu (TCK m.87/2-e) oluşur.¹⁰⁸

¹⁰⁴ Tezcan/Erdem/Önok, s.384-385.

¹⁰⁵ Uygulamada, kadının mağduru olduğu bir suç sonucunda gebe kaldığı hallerde başvuru genellikle suç soruşturmasını yapan Cumhuriyet Başsavcılığına yapılmaktadır. Başvuruyu alan Cumhuriyet Savcısı ise 2827 sayılı NPHK'nın 5 ve 6/1. maddeleri gereğince ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 76 ve 78. maddeleri uyarınca Sulh Ceza Hakimliğinden gebeliğin sonlandırılması konusunda talepte bulunup karar alma cihetine gitmektedir (Cengiz Topel Çiftcioğlu, Açıklamalı Uygulama Örnekleriyle Savcılık Kurumunun Hukuki Statüsü Bağlamında Cumhuriyet Savcısının Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Kararı ve Kararın Denetimi, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017, s.367.

¹⁰⁶ Dönmez, s.115.

¹⁰⁷ Timur Demirbaş, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s.396 vd.; Koca/Üzülmez, s.180.

¹⁰⁸ Mehmet Emin Artuk/Ahmet Gökçen/A. Caner Yenidünya, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2006, s.52-53.

D. Suçun Hukuka Aykırılık Unsuru

TCK m.99'da düzenlenen çocuk düşürtme suçu, kadının rızasının bulunup bulunmadığına göre iki şekilde düzenlenmiştir. Burada, rızanın varlığının bir hukuka uygunluk sebebi olmayıp suçta tipikliğe ilişkin bir unsur olduğunun belirtilmesi gerekmektedir.¹⁰⁹ Zira TCK m.99'un birinci ve altıncı fıkraları bakımından gebe kadının rızası, diğer şartları haiz olmak koşuluyla, fiilin tipikliğinin gerçekleşmesini engeller. Böyle bir durumda gebe kadın tarafından verilen rıza üzerine yapılan çocuk düşürtme fiilleri, yapıldığı andan itibaren hiçbir hukuka aykırılık ifade etmez. TCK m.99'un altıncı fıkrasında belirtilen halde ise diğer şartların gerçekleşmesi durumunda gebe kadının rızası bulunmakta ise belirtilen bu fiillerin işlenmesine ceza verilmeyeceği açıkça düzenlenmiştir.¹¹⁰

TCK m.99'da düzenlenen suçun oluşması için gebeliğin sonlandırılmasına kadının rızası bulunmamalıdır. Gebe kadının rızasının bulunmaması durumunda ise, fail, rahim tahliyesine yetkili olsun veya olmasın ya da gebelik süresi on haftayı geçsin veya geçmesin, "çocuk düşürtme" suçu oluşur.¹¹¹ Buna karşın, gebeliğin sonlandırılması konusunda kadının rızası varsa kadın bakımından bu suç değil, yerine göre TCK m.99/2-c.2'de düzenlenen "kadının, çocuğunun düşürtülmesine rıza göstermesi" ya da TCK m.100'de düzenlenen "gebelik süresi on haftadan fazla olan kadının çocuğunu isteyerek düşürmesi" suçu oluşur.

TCK m.99'un gerekçesinde bu suç bakımından 2827 sayılı NPHK'da yer alan hükümler göz önünde bulundurulmak suretiyle bir düzenleme yapıldığı belirtilmiş ise de gebeliğin sonlandırılmasına ilişkin rızayı açıklama yetkisine kimin sahip olduğu konusunda NPHK'da yer alan hükümlerle TCK m.99 arasında bir uyum olduğunu söylemek mümkün değildir.¹¹² Zira, NPHK m.6'da, şayet gebe kadın evliyse, gebeliğin sonlandırılması işlemine diğer eşin de rıza göstermiş olması gerektiği öngörülmüş iken; TCK m.99'da bu yetki sadece gebe kadına bırakılmıştır. Buna göre, erkek eşin rızası olmamasına karşın,

¹⁰⁹ Özbek/Doğan/Bacaksız, s.315.

¹¹⁰ Ertuğrul, Çocuk Düşürtme, s.85-86.

¹¹¹ Ertuğrul, Çocuk Düşürtme, s.86-87.

¹¹² Tezcan/Erdem/Önok, s.378-379.

evli kadının rızasına dayanılarak on haftaya kadar olan gebeliğin sonlandırılması durumunda bu suçun oluşmayacağı sonucuna varmak gerekir.¹¹³ Burada, rızayı açıklamaya yetkili olan kadının TMK bakımından fiil ehliyetine sahip olup olmadığının bir önemi bulunmamaktadır.¹¹⁴ Zira burada, kadının anlama yeteneği önemli olduğu için her somut olay bakımından kadının gebeliği sonlandırmanın anlamını ve önemini algılayabilme yetisine sahip olup olmadığının araştırılması gerekir.¹¹⁵ Bunun için, mağdurun belirli bir yaşa ulaşmış olması şartı aranmaz.¹¹⁶ Ancak bu niteliğe sahip olmayan küçükler bakımından küçüğün rızası ve velinin izni aranırken, vesayet altında bulunan kişiler bakımından ise vasinin rızası ile birlikte vesayet makamı olarak Sulh Hakiminin izni aranmaktadır. Gebe kadının temyiz kudretinin yerinde olmaması halinde ise velisi ya da vasisinin gebeliğin sonlandırılması hususunda vereceği rıza, tıbbi kurallara ve kanuni hükümlere uygun olması halinde geçerli sayılabilir. Buna karşın, temyiz kudretine sahip küçüğün ya da vesayet altında bulunan kişinin rızasının bulunması durumunda velisi ya da vasisi gebeliğin sonlandırılmasına rıza göstermese dahi temyiz kudreti bulunan küçüğün ya da vesayet altında bulunan kişinin diğer kanuni şartlar bulunmak kaydıyla verdiği rıza

¹¹³ Ancak, gebeliğin sonlandırılması konusunda babanın rızasının bulunmaması halinde NPHK'nın 8/2. maddesi uyarınca gebeliği sonlandırma işlemi yapan hekim, idari para cezasıyla cezalandırılır.

¹¹⁴ Y 9. CD, T.10.01.2023, E.2021/12700, K.2023/74 sayılı kararında, "(...) Mağdurenin yaşı nüfus kayıtlarına göre 01.12.1995 olarak görünmekle birlikte, Akdeniz Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanlığından alınan rapora göre, katılan 2012 yılında 18 yaşını doldurmuştur. Dolayısıyla kürtajın yapıldığı tarih itibarıyla reşittir. Bu durumda sanıkların eylemlerinin suç olarak nitelenebilmesi için geriye kalan ihtimaller, katılanın rızası olmaksızın zorla kürtaj yapılması veya katılanın rızası olmakla beraber on haftadan daha fazla olan gebeliğin sonlandırılmış olması ihtimalleridir. Yapılan kürtaj işlemi ile sonlanan gebeliğin süresini tespit etme imkânı bulunmamaktadır. Nitekim Akdeniz Üniversitesi Adli Tıp Anabilim Dalı Başkanlığından alınan raporda, katılanın geçmiş tarihte kürtaj olup olmadığı hususunun dahi belirlenemeyeceği belirtilmiş olup, bu durumda gebeliğin kaçınıcı haftada sonlandığını belirlemek zaten olanak dışıdır. (...) mağdurenin suç tarihinde kayden 16 yaşını doldurduğu, şahsa sıkı sıkıya bağlı haklarını bizzat kullanabileceği, çocuk aldırma eyleminin de şahsa sıkı sıkıya bağlı haklardan olduğu ve bu sebeple mahkeme gerekçesinin yerinde olduğunu" belirterek mahkeme kararında hukuka aykırılık bulunmadığına hükmetmiştir (www.uyap.gov.tr).

¹¹⁵ Burada, rızanın geçerli olabilmesi için müdahalenin sonuçları bakımından gebe kadının aydınlatılmış olması gerekir (Hasta Hakları Yönetmeliği m.22/1).

¹¹⁶ Keskin Kiziroğlu, s.174, Dönmez, s.118.

geçerlidir.¹¹⁷ Bununla birlikte, temyiz kudretine sahip bir küçüğün ya da vesayet altında bulunan kişinin rızası olmaksızın velisinin ya da vasisinin rızasıyla gebeliğin sonlandırılması halinde ise çocuk düşürtme suçu oluşur.

TCK m.99/1 hükmü, on haftaya kadar olan gebeliğin sonlandırılması konusunda kadının rızasını yeterli görmüş ancak gebeliğin sonlandırılmasının kadının sağlığı bakımından tıbbi bir sakınca doğurması gibi bir şart aramamıştır. Buna karşın, NPHK m.5'te ise "gebeliğin onuncu haftası doluncaya kadar annenin sağlığı açısından tıbbi sakınca olmadığı takdirde istek üzerine rahmin tahliye edilebileceği" hükmüne yer vermiştir. Bu hüküm karşısında, gebe kadının sağlığı bakımından tıbbi sakınca bulursa dahi onun rızasına dayanılarak on haftaya kadar olan gebeliğin sonlandırılmasının bu suçu oluşturmayacağı sonucuna varmak mümkündür. Bununla birlikte, şayet gebeliğin kadının rızasına dayalı olarak sonlandırılması onun sağlığının bozulmasına veya onun ölmesine yol açmışsa, bu takdirde kadına yönelik olarak kasten veya taksirle yaralama ve öldürme suçları gündeme gelebilir.¹¹⁸

Nihayet, gebelik süresi on haftadan az ise, gebe kadının kendisi ya da onun rızasıyla yetkili kimse gebeliği sonlandırabilecektir. Buna karşın, gebelik süresi on haftadan az olsa ve kadının rızası bulursa dahi gebeliğin yetkili olmayan bir kimse tarafından sonlandırılması durumunda TCK m.99/5 hükmü uygulanır. Kadını rızası yoksa, tıbbi zorunluluk hali dışında¹¹⁹ bir başkasının gebeliği sonlandırması her durumda suçtur. Şayet gebelik süresi on haftayı aşmış ise gebe kadının rızası fiili suç olmaktan çıkarmaz. Böyle bir durumda hem kadının rızasıyla çocuğu düşürten hem de bizzat gebe kadın hakkında TCK m.99/2 hükmü uygulanır. Gebelik süresinin on haftayı aşması durumunda ancak tıbbi zorunluluk durumuna bağlı olarak hukuka uygunluk sebebi söz konusu olabilir.¹²⁰ Ayrıca TCK m.99/6'da "kadının, mağduru olduğu bir suç sonucu gebe kalması halinde, süresi yirmi haftadan fazla olmamak ve kadının rızası olmak koşuluyla, gebeliği sona erdirene ceza verilmez; ancak bunun için gebeliğin uzman he-

¹¹⁷ Özbek/Doğan/Bacaksız, s.316.

¹¹⁸ Oktar, s.196-198.

¹¹⁹ Dönmez, 124.

¹²⁰ Keskin Kiziroğlu, s.180.

kimler tarafından hastane ortamında sona erdirilmesi gerekir” hükmüne yer verilmiştir.

TCK m.99/2’de düzenlenen suçta kusurluluğu kaldıran sebep olarak özellikle zorunluluk hali (TCK m.25/2) önem arz etmektedir. TCK m.99/2’de tıbbi zorunluluk varsa hangi ayda olduğuna bakılmaksızın gebeliğin sonlandırılmasının bu suçu oluşturmayacağı sonucuna varmak gerekir.¹²¹ Somut olayda böyle bir zorunluluğun bulunup bulunmadığı, tıp biliminin verilerine göre tespit edilir. NPHK m.5/2’de gebeliğin sona erdirilmemesi durumunda, “annenin yaşamı tehdit altına girecek” ya da “doğacak çocuk ile onu izleyecek nesiller için ağır maluliyet ortaya çıkacaksa” on haftadan sonra çocuğun düşürülmesi bu suçu oluşturmayacaktır. Tıbbi zorunluluk sebebiyle gebeliğin sonlandırılması durumunda TCK m.99/2’de yer alan “rızaaya dayalı olsa bile” hükmünden hareketle, gebe kadının rızası olmasa dahi gebeliğin sonlandırılmasının bu suçu oluşturmayacağı kabul edilmektedir.¹²² NPHK m.6/son’daki hüküm de bu kabulü mümkün kılmaktadır.

TCK m.100 bakımından herhangi bir hukuka uygunluk sebebi öngörülmemiştir.¹²³

E. Suçun Özel Görünüş Biçimleri

1. Teşebbüs

Hem TCK m.99 hem de TCK m.100 açısından suça teşebbüs mümkündür. Gebeliği sonlandırmaya doğrudan doğruya başlamayı ifade eden icra hareketinin gerçekleştirilmesiyle birlikte fail suça teşebbüs alanına girmiş olur.¹²⁴ Buna karşın, bu suçun hazırlık hareketi niteliğindeki gebeliği sonlandırmaya yönelik bir ilaç ya da materyalin satın alınması ya da imal edilmesi veya bulundurulmasıyla bu suça teşebbüs edilmiş olmaz.¹²⁵ Ancak, bu tür fiiller NPHK’ m.7’de bağımsız suçlar olarak düzenlenip cezalandırılmıştır.¹²⁶

¹²¹ Keskin Kızıroğlu, s.175.

¹²² Tezcan/Erdem/Önok, s.380-381.

¹²³ Ertuğrul, Çocuk Düşürme, s.382.

¹²⁴ Keskin Kızıroğlu, s.175.

¹²⁵ Öztürk/Erdem, s.297.

¹²⁶ Dönmez, 126.

Aynı şekilde burada gönüllü vazgeçme de mümkündür. Söz gelimi, kürtaj işlemini gebe kadına veya cenine acıyarak tamamlamayan hekim, gönüllü vazgeçmeden yararlanır.¹²⁷ Öte yandan, esasen gebe olmayan bir kadının, kendisini gebe sanarak gebeliği sonlandırıcı ilaçlar kullanması halinde ise artık işlenemez suç söz konusudur. Zira, suç konusunun bulunmaması veya suçta kullanılan aracın elverişsizliği sonucu neticenin meydana gelmesinin imkânsız olduğu durumlarda, işlenemez suçtan söz edilir.¹²⁸

2. İştirak

Suça, her türlü iştirak mümkündür. Tıbbi zorunluluk bulunmadığı halde, gebelik süresi on haftadan fazla olan kadının rızasına dayanarak, çocuğun üçüncü kişilerce düşürülmesi durumunda, üçüncü kişiler TCK m.99/2-c.1, gebe kadın ise TCK m.99/2-c.2 gereğince cezalandırılır. Bu durumda, gebe kadının rızasına dayanarak onun çocuğunu düşürten üçüncü kişiler, m.100'e iştiraktan değil, m.92/2'ye göre cezalandırılır.¹²⁹ Burada, gebe kadının da bu fiili bizzat kendisinin yapmış olması halinde, m.99/2-c.2'de tanımlanan suçtan değil, m.100'de tanımlanan suçtan sorumlu olacaktır.¹³⁰ Uygulamada, kadını gebeliğin sonlandırılması için ikna eden, işlemi yapacak kişiyi bulan ve ücreti ödeyen kişinin yardım eden olarak cezalandırılması gerektiği¹³¹ kabul edilmektedir.¹³²

3. Suçların İçtimaı

Suç, içtima bakımından bir özellik göstermez. TCK m.99 bakımından değişik zamanlarda birden fazla cenine yönelik olarak gerçekleş-

¹²⁷ Koca/Üzülmez, s.413-415.

¹²⁸ Demirbaş, s.526.

¹²⁹ Özbek/Doğan/Bacaksız, s.320; Tezcan/Erdem/Önok, s.387-388.

¹³⁰ Dönmez, s.129.

¹³¹ İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012, s.492 vd.; Veli Özer Özbek/Koray Doğan/Serkan Meraklı/Pınar Bacaksız/İsa Başbüyük, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s.550-553.

¹³² Y 14. CD, T.10.12.2012, E.2011/5612, K.2012/12703 sayılı kararında, "sanığın cinsel ilişkide bulunduğu mağdurenin gebeliği on haftayı doldurmadığını bildiği halde çocuğun alınması konusunda yetkili olmayan ebeye götürmek ve ücretini vermek suretiyle çocuk düşürtmek suçuna yardımda bulunduğu gözetilmeden ve iştirakin nasıl oluştuğu açıklanmadan suçun birlikte işlenmesinin kabulüyle ceza tayininin hukuka aykırı olduğuna" hükmetmiştir (www.kazanci.com).

tirilen birden fazla fiil bakımından zincirleme suç kurallarının uygulanıp uygulanmayacağı öğretide tartışmalıdır.¹³³ Öğretideki bir görüşe göre, TCK m.43/1’de zincirleme suç kurallarının uygulanabilmesi için suçun aynı kişiye karşı işlenmiş olması gerekir. Ancak, cenin bu anlamda kişi olarak kabul edilemez. Bu nedenle de zincirleme suç hükümleri burada uygulanma imkânı bulmaz.¹³⁴ Buna karşın, öğretideki bir başka görüşe göre ise çocuk düşürtme suçunun mağduru gebe kadındır, bu nedenle bu suç zincirleme suç şeklinde işlenebilir.¹³⁵ Kanımızca da cenin, “kişi” olarak kabul edilmediği için bu durumda zincirleme suç hükümleri uygulanmaz.

Öte yandan, çocuk düşürtme suçu bakımından bu suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi de mümkündür. Burada aynı neviden fikri içtimadan söz edilir ve dolayısıyla TCK m.43/2 uygulama alanı bulabilir.¹³⁶ Bunun dışında da hem TCK m.99 hem de m.100 bakımından çoklu gebelik durumunda aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fiille işlenmesi söz konusu olduğundan TCK m.43/2 uyarınca zincirleme suç hükümleri uygulanabilir.¹³⁷

Gebe bir kadının öldürülmesi durumunda, kadınla birlikte çocuk da ölmüş ise bu durum kasten öldürme suçunda nitelikli bir hal olarak öngörüldüğü için (TCK m.82/1-f), bileşik suç kuralları gereğince ayrıca çocuk düşürtme suçundan dolayı faile ceza verilemez.¹³⁸ Ancak, çocuk düşürtme fiili, annenin ölümüne veya yaralanmasına sebep olmuşsa bu durum, netice sebebiyle cezanın ağırlaştırılmasını gerektiren nitelikli bir hal oluşturduğu için (TCK m.99/3-4), ayrıca anneye yönelik taksirle öldürme veya yaralamadan dolayı fail cezalandırılmaz.¹³⁹ Nihayet, gebeliği sonlandırmak kastıyla gebe kadının kasten yaralanması durumunda da TCK m.99 ile kasten yaralama suçu (TCK m.87/2-e) arasında fikri içtima hükümleri uygulanır.¹⁴⁰

¹³³ Dönmez, s.126.

¹³⁴ Tezcan/Erdem/Önok, s.386-387.

¹³⁵ Özbek/Doğan/Bacaksız, s.320.

¹³⁶ Demirbaş, s.599; Özgenç, s.536.

¹³⁷ Tezcan/Erdem/Önok, s.387.

¹³⁸ Özbek/Doğan/Meraklı/Bacaksız/Başbüyük, s.257-260; Keskin Kiziroğlu, s.177.

¹³⁹ Koca/Üzülmez, s.510-513.

¹⁴⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.52-55.

F. Suçun Muhakeme Usulü Ve Yaptırımını

1. Suçun Soruşturma ve Kovuşturma Şartları

Hem TCK m.99 hem de TCK m.100'de suçun soruşturulması veya kovuşturulması bir dava şartına bağlı tutulmamıştır.¹⁴¹ Ancak, çocuk düşürtme suçunu bir devlet memuru olan sağlık mesleği mensubunun işlemesi halinde 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri gereğince bağlı bulunduğu kurum amiri tarafından yargılama izni verilmesi gerekmektedir.¹⁴² Bu hükmün uygulanabilmesi için öncelikle kamu görevlilerinin (doktorların ve diğer sağlık mensuplarının) görevleri sebebiyle suç işlemeleri gerekmektedir. Ayrıca, işledikleri suçun da ağır cezayı gerektiren suçüstü halinde işlenmemiş olması gerekir.¹⁴³ Buna göre, TCK m.99'da düzenlenen çocuk düşürtme suçunun üçüncü ve beşinci fıkralarında düzenlenen hallerinin ağır cezayı gerektirmesi sebebiyle, bu fıkralardaki fiillerin suçüstü halinde işlenmiş olması durumunda, 4483 sayılı Kanun hükümleri uygulama alanı bulmaz. Bunun dışında kalan hallerde de yani birinci, ikinci ve dördüncü fıkralar ile üçüncü ve beşinci fıkraların suçüstü halinde işlenmemiş olması durumunda fiilin soruşturulması ve kovuşturulması 4483 sayılı Kanun kapsamında yetkilendirilmiş bulunan merciin vereceği izin üzerine yapılabilir.¹⁴⁴

2. Görevli Mahkeme

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 14. maddesi uyarınca, ağırlatıcı sebepler dikkate alınmaksızın¹⁴⁵ TCK m.99 ve m.100'de düzenlenen suçların cezasının üst sınırı on yıldan

¹⁴¹ Çiftcioğlu, Kovuşturma, s.151.

¹⁴² Şahin Cumhuriyet/Neslihan Göktürk, Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s.48.

¹⁴³ Bahri Öztürk/Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem/Özge Sırma Gezer/Yasemin Filiz Saygılar/Esra Alan/Özdem Özaydın/Efser Erden Tütüncü/Mehmet Can Tok; Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 17. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s.54-55.

¹⁴⁴ Çiftcioğlu, Kovuşturma, s.128-129.

¹⁴⁵ Öztürk/Tezcan/Erdem/Sırma Gezer/Saygılar/Alan/Özaydın/Erden Tütüncü-Tok, s.200 vd.

fazla olmadığına ve 5235 sayılı Kanun m.12’de sayılan suçlardan da bulunmadığına göre görevli mahkeme asliye ceza mahkemesidir.

3. Suçun Yaptırımı

Rızası olmaksızın bir kadının çocuğunu düşürten fail, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (TCK m.99/1). Gebelik süresi on haftadan fazla olan bir kadının çocuğunu düşürten failin cezası, iki yıldan dört yıla kadar haptistir (m.99/2-c.1). Bu durumda, çocuğunun düşürtülmesine rıza gösteren kadının cezası da bir yıla kadar hapis veya adli para cezasıdır¹⁴⁶ (m.99/2-c.2). Gebelik süresi on haftayı doldurmamış olan bir kadının çocuğunun yetkili olmayan bir kişi tarafından düşürtülmesi halinde ise fail iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır (m.99/5). Gebelik süresi on haftadan fazla olan kadının, çocuğunu isteyerek düşürmesi halinde de gebe kadın bir yıla kadar hapis ve adli para cezası ile cezalandırılır (m.100).

Burada, gebe kadına uygulanacak hapis cezasının alt sınırı gösterilmediği için TCK m.49/1 uyarınca hapis cezasının alt sınırı bir aydan az olamaz.¹⁴⁷

SONUÇ

TCK, çocuk düşürtme ve çocuk düşürme başlıkları altında, bu suçları failine ve işleniş şekline göre ayrı suç tipleri olarak düzenlemiş ve aralarındaki farkı düşürtmek ve düşürmek olarak belirtmiştir. Cenin kavramı mevzuatta her ne kadar açık bir tanıma kavuşturulmasa da ceninin doğumla insan statüsü kazanacak olması, onun, evrensel etik ve ahlak kurallarına göre potansiyel bir birey olarak kabul edilmesini gerektirmektedir. Ceninin gelecekteki yaşama hakkı çok değerli olmakla birlikte, annenin sağlığı da ceninin yaşamından daha az değerli değildir. Bu bakımdan, kadının gebeliği sonlandırmayı tercih etme hakkına ilişkin farklı felsefe geleneklerini temsil eden ahlaki öğretiler-

¹⁴⁶ TCK m.52/1, “Adli para cezası, beş günden az ve kanunda aksine hüküm bulunmayan hallerde yedi yüz otuz günden fazla olmamak üzere belirlenen tam gün sayısının, bir gün karşılığı olarak takdir edilen miktar ile çarpılması suretiyle hesaplanan meblağın hükümlü tarafından Devlet Hazinesine ödenmesinden ibarettir” hükmüne yer vermiştir.

¹⁴⁷ Demirbaş, s.638; Özbek/Doğan/Meraklı/Bacaksız/Başbüyük, s.609.

de farklı görüşler bulunmaktadır. Günümüzde bu görüşlerden ılımlı liberal görüşler daha çok taraftar toplamaktadır. Buna göre ceninin gelecekteki yaşama hakkı ile gebe kadının cenini dünyaya getirme konusunda karar verme ve tercihte bulunma hakkı arasındaki çatışmanın dengelenmesi görüşü yaygın olarak benimsenmiş durumdadır. Ancak her ülkenin kendi sosyal ve kültürel durumunu göz önünde bulundurup bir yaklaşım belirlemesi en makul çözüm olarak görünmektedir.

Öte yandan, TCK m.99/3 ve m.99/4'te düzenlenen çocuk düşürtme suçunun nitelikli halleri arasında sayılan çocuk düşürtme fiilinin "kadının beden veya ruh sağlığı bakımından bir zarara uğramasına sebep olması" halinin; özellikle "ruh sağlığı bakımından zarara uğramak" kavramının kapsamının belirlenmesindeki güçlük sebebiyle, söz gelimi ruh sağlığındaki zararın ne olduğu ve ne zaman ortaya çıktığının belirlenmesindeki zorluk dolayısıyla; Kanun'dan çıkarılması gerekir.

Nihayet, TCK bakımından da çocuk düşürme ve rızalı çocuk düşürtme fiilleri suç olmaktan çıkarılmalıdır. Zira bu suçlarda cezanın önleme fonksiyonu bulunmamaktadır. Bilakis, tam tersine, bu fiillerin suç sayılması gebe kadını güvenli olmayan, kanun dışı yollarla gebeliği sonlandırmaya itmekte ve bu suretle kadının hayatını ve sağlığını tehlikeye atmaktadır.

Kaynakça

Kitaplar

- Artuk Mehmet Emin/Gökçen Ahmet/Yenidünya A. Caner, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2006.
- Avcı Mustafa, Osmanlı Hukukunda Suçlar ve Cezalar, İstanbul 2004.
- Cumhur Şahin/Göktürk Neslihan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- Çiftcioğlu Cengiz Topel, Açıklamalı Uygulama Örnekleriyle Savcılık Kurumunun Hukuki Statüsü Bağlamında Cumhuriyet Savcısının Kuvuşturmaya Yer Olmadığına Dair Kararı ve Kararın Denetimi, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2017.
- Demirbaş Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.
- Ertuğrul Hüseyin, Çocuk Düşürtme, Çocuk Düşürme ve Kısırlaştırma Suçları, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- Koca Mahmut/Üzülmez İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013.

- Kumar Rani, Textbook of Human Embryology, International Publishing House, New Delhi, 2008.
- Muş Muhammet Hamza, Türk Ceza Kanunu'nda Çocuk Düşürtme Suçu, 1. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2018.
- Oğuzman Kemal/Seliçi Özer/Oktay Özdemir Saibe, Kişiler Hukuku, 10. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2010.
- Oktar Salih, Türk Ceza Kanunu'nda Çocuk Düşürtme ve Çocuk Düşürme Suçları (TCK m.99-100), 1. Baskı, Oniki Levha Yayınları, Ankara, 2016.
- Özbek Veli Özer/Doğan Koray/Bacaksız Pınar, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 18. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.
- Hodgson Jane E., Abortion and Sterilization: Medical and Social Aspects, Academic Press, Great Britain, 2014.
- Özbek Veli Özer/Doğan Koray/Meraklı Serkan/Bacaksız Pınar/Başbüyük İsa, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.
- Özgen Eralp, Çocuk Düşürme, Türk Hukuku ve Toplum Üzerine İncelemeler, Türkiye Kalkınma Vakfı Yayınları No.1, Sevinç Basımevi, Ankara, 1974.
- Özgenç İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012.
- Öztürk Bahri/Erdem Mustafa Ruhan, Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2011.
- Öztürk Bahri/Tezcan Durmuş/Erdem Mustafa Ruhan/Sırma Gezer Özge/Saygılar Yasemin Filiz/ALAN Esra/Özaydın Özdem/Erden Tütüncü Efser/Tok Mehmet Can, Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku, 17. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.
- Tezcan Durmuş/Erdem, Mustafa Ruhan/Önok Rifat Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku; 20. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- Tezcan Durmuş/Erdem Mustafa Ruhan/Sancakdar Oğuz/Önok Rifat Murat, İnsan Hakları El Kitabı, 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Tunç Hasan, Türk Anayasa Hukuku, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2022.
- Türe Oğuzhan, Özel Hukuk ve Ceza Hukuku Açısından Gebeliğin Sonlandırılması, 1. Baskı, Lykeion Yayıncılık, Ankara 2020.

Makaleler

- Aytemur Sağıroğlu Nuran, "Öjeni ve Sağlam Bedenlilik", *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, S.30, Aralık 2020.
- Çiftcioğlu Cengiz Topel, "Yaşama Hakkı", *TBB Dergisi*, 2012 (103).
- Doğan Recep, "Kadının Üreme Hakkı, Kürtaj, Çocuk Düşürme ve Düşürtme Suçları", *TBB Dergisi*, 2016 (127).
- Dönmez Burcu, "TCK'da Çocuk Düşürtme Suçu Mukayeseli Hukuk ve AİHM'nin Bakış Açısıyla Ceninin Yaşama Hakkının Sınırlandırılması Tahlili", *DEÜHF Dergisi*, İzmir 2007, C.9, S.2.
- Erdem Dilek Özge, "Çocuk Düşürtme Düzenlemesi", *AÜHF*, S.65, Aralık 2016.

Ertuğrul Hüseyin, "Türk Ceza Kanunu'nda Çocuk Düşürme Suçu", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.6, S.2, Temmuz 2016.

Gökçen Ahmet/Balcı Murat, "Kasten Öldürme Suçu (TCK m.81)", *MÜHFHA Dergisi*, C. 17, S.1-2.

Hayran Osman Erol/Kocagöz Tanıl/Kocagöz Sesin, "Menstruel Regulasyon ve Rahim İçi Araç Kullanımında Demografik Özelliklerin Karşılaştırılması", *Medial Kadın-Doğum Dergisi*, C.4, S.3, 1988.

Keskin Kızıroğlu Serap, "Türk Ceza Hukukunda Çocuk Düşürtme, Çocuk Düşürme ve Kısırlaştırma Suçları", *MÜHFHA Dergisi*, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, Y.2013, C.19, S.2.

Kılıçer Esat, "İslamda Aile Planlaması", *AÜİFD*, Y.1981, C.XXIV, S.1-2.

Kitapçioğlu Tülay, "Türk Ceza Kanunu'nda Çocuk Düşürtme Suçu", *MÜHFHA Dergisi*, C.18, S.1.

Okuyucu Ergün Güneş, "Gebe Olduğu Bilinen Kadına Karşı İşlenen Kasten Öldürme Suçuna İlişkin Bazı Tespit ve Değerlendirmeler", Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan, C. II, Ankara 2015.

Tunçer Polat, "Medikal Etik ve Türk Ceza Kanunu", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Y.5, S.58, Kasım 2017.

Tezler

Osta Ahmet, Çocuk Düşürtme Suçu: TCK m. 99, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2022.

Yılmaz Candan, Çocuk Düşürtme ve Düşürme Suçları (TCK m.99-100), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2019.